

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

pe un an ..... 20 cor.

pe șase luni ..... 10 cor.

pe trei luni ..... 5 cor.

pe o lună ..... 2 cor.

N-ri de Duminecă pe an 4 cor.

Pentru România și străinătate pe an

10 franci

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un sîr garsond: prima dată 14
beni; a doua oară 12 beni; a treia
oară 8 b. de fiecare publicațiune.Atît abonamentele, cît și inserți-
unile sînt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitate

Scrisori retracate nu se primesc

Pasivitate fără rost!

Dela un frunțuș din Banat primim următorul articol:

Nu vreau să vorbesc despre istoricul pasivității, în care boala partea cea mai mare a inteligenței noastre se simte și azi încă foarte bine, căci generațiile de azi îi cunosc originea greșită și urmările triste, care le-a avut această boală infiltrată în viața poporului nostru, ci voiesc să vorbesc de starea în care ne găsim acum, după multele dezastre ce am suferit din nepăsarea noastră isvorită din pasivitate.

Pentru că ori cât am voi să apărăm pe aceia cari în 1881 au aflat de bine să declare pasivitatea, totuși suntem constrinși să recunoaștem, că *intenția poate să fi fost bună* — dar bine n'au făcut.

Aderenții pasivității au fost tot bărbați, cari decenii d'arindul au luptat cu multă însuflețire pentru drepturile poporului român, și cari au încărunit în aceste lupte, fiind pept un deceniu și mai bine și atacurilor venite din partea guvernului unguresc, după ~~beneficiul sistemului dualist, când Magnanilor~~ li-se dete din locul cel mai înalt puterea în mână cu absoluta permisiune de a privi pe popoarele nemaghiare de «proscrise» cu care pot face ce vreau.

Ei au luptat cu bravură, dar au oboșit în lupta de gigantici ce au trebuit să o

poarte față de nedreptățile îndreptate în contra poporului românesc de guvernul unguresc. Ei o *mână de oameni* și în dosul lor un popor *abia scăpat de robie*. — Urmând exemplul altor popoare subjugate, ei au crezut că față de forța brachială a guvernului unguresc să se folosească de un mijloc de rezistență, de «pasivitate», și s'au înșelat însă în dorințele ce le puseră în rezistența pasivă, și înșelații am rămas și noi urmașii lor până azi.

Este cunoscut că în toată lumea «pasivitatea» este condamnată în *politica combatantă*, mai ales a popoarelor ce luptă pentru drepturile lor, și dacă totuși s'au găsit popoare, chiar în monarchia noastră, cari în contra forței majore s'au folosit de «rezistență pasivă» apoi au făcut-o între alte împrejurări cu mult mai favorabile intereselor lor, decum a fost și este la noi.

La aceste împrejurări nu mă pot estinde mai pe larg, căci situația noastră nici la 1881, și cu atât mai puțin acum, nu se poate asemăna cu a lor. Vorba este, că noi am părăsit lupta tocmai atunci când trebuia să ne adunăm toate rezervele spre a înfringe cerbiția guvernului unguresc, care atunci era numai pe la început și tot mai avea *ceva respect* de Viena.

Era datorința bărbaților de atunci să se arunce cu energia cea mai mare posibilă în contra dușmanilor săi, mai ales în cauza împărțirii cercurilor electorale, spre a ajunge

în parlament câți de mulți cu scop de a contraria pe guvern, și de a câștiga o împărțire mai dreaptă pentru cercurile electorale românești.

Aceasta însă n'au făcut-o și prin aceasta s'a comis o mare greșală în politica noastră națională. Din neprecauțiune s'a declarat pasivitatea, și tocmai acest paș greșit a fost foarte binevenit guvernului unguresc și s'a și folosit de acela și se folosește și până azi la toată ocaziunea, când este să ne aducă o belea pentru instituțiunile noastre. Românii n'am mai ales deputați dietali, decât în părțile bănățene, și astfel dorința Maghiarilor s'a împlinit — Ne mai având pe nimenea în parlament care să apere interesele unui popor de 3 milioane, guvernul unguresc a devenit tot mai brutal și cunoaștem toate dezastrele ce ni-au coplesit prin simple ordinațiuni ministeriale, în contra cărora noi după ruginirea și indiferentismul rușinos pasiv, nici o încercare n'am mai făcut în contra micilor tirani, ci am plecat capul ca sclavii, neavând nici un cuvânt de protestare, dacă nu ieri colea câte un ziar s'a mai procopsit, fără de a fi băgat în seamă de cei cu puterea în mână.

Politicește am amorțit; între astfel de împrejurări dormim și astăzi somnul indiferentismului și a lașității rușinoase, pe care încă partea cea mai mare a frunțușilor nostri o găsec de cea mai buna politică.

Ștefan-cel-mare, Mihai-Viteazul

și

Mitropolia Ardealului.

DE

N. Iorga.

Membru corespondent al Academiei Române.

Sedința solemnă dela 2 Iulia 1904

pentru sărbarea de patru sute de ani dela moartea lui Ștefan-cel-Mare.)

(Urmare).

Dar pentru dânsii, poate pentru Macarie de Galați, Ștefan clădi o mănăstire: încă una pe lângă atâtea care au fost întemeiate de el, în Moldova, în Țara-Românească, — la Râmnicul-Sărat, unde se luptase. După obiceiul său, el alege un loc potrivit prin frumusețea lui, pe Someș, mai jos de târgul unguresc al Dejului. Ea se numi mănăstirea Vadului, după satul Vad, care și el își ia numele dela un vad pe apa Someșului¹⁾. Un Arheolog ungar vestit, care a fost pe acolo, spune că biserica Vadului e de pe la începutul veacului al XVI-lea: ar fi bine s'o cercetăm, și am găsi de sigur că tipul clădirii e

¹⁾ Ungurește satul se cheamă Kolostor-Vad, adică mănăstirea, Cloșterul-Vadul.

acela, foarte bine cunoscut, și cu neputință de confundat, al edificiilor religioase dela Ștefan.

Pe vremea lui Petru Rareș, fiul și al treilea urmaș al lui Ștefan, în Vad era Vlădica Anastasie. Petru-Vodă largise foarte mult stăpânirea moldovenească în aceste părți, luând Ungurașul, orașul Rodna și marea cetate a Bistriței. El a dăruit lui Anastasie două sate, pe lângă cele două pe cari le avea „dela Voevozii de mai de mult” spune un act de cercetare din 1553¹⁾. Anastasie îl întovărăși în luptele sale și în pribegia sa din Ardeal. El era de mai mult timp Vlădică, și mănăstrea în care era egumen, avea, cum am văzut, donații mai vechi.

Cunoaștem, din fericire, și numele înaintașilor săi: Varlaam, în 1527²⁾, Ilarion în 1523 poate, de sigur în 1533³⁾. Ajungem astfel prin mai multe argumente la acelaș rezultat statornic. Să-l spunem și astăzi:

Ștefan-cel-Mare a făcut cea dintâi mănăstire românească pe pământul Ardealului⁴⁾. El i-a dat un păstor românesc, care a fost, de sigur recunoscut și de Regele prieten. Acest păstor a

¹⁾ Pentru acestea și cele spuse mai sus, în genere, v. Runea, Vechile episcopii, Blaj 1902, p. 15 și urm.

²⁾ Cipariu, Acte și fragmente, p. XIV.

³⁾ Doc. Bistriței I. p. XXXIII. V. aici! Apendicele.

⁴⁾ Cea din peri, întemeiată de fiul lui Sas sau Sasul-Vodă al Moldovei, dinaintea lui Bogdan, se află în Maramurăș.

avut ca urmași pe cei pomeniți mai sus, și apoi pe Tarasie, în 1546, și pe George, în 1550. Toți atârnă de Moldova, sunt aleși de Domn, hirotonisiți de Mitropolitul Moldovei și recomandați de scrisori domnești către puterile din Ardeal.

Noii Vlădici aveau deci tot ceea-ce lipsia celorlalți: naționalitatea românească, o locuință potrivită și statornică, admiterea de guvernul Ardealului și de cetățile din această țară și legătura ierarhică cu Românii de dincoace.

III.

Și Țara-Românească veni la rind pentru a lucra la întemeierea Mitropoliei ardeleni.

De mult încă Domnii ei aveau Făgărașul și Amlășul. Cea dintâi feudă rămasă trainic în mâinile lor. Și aici era, va să zică, o colonie românească, având locuitori și dirigători munteni. Și aici vor fi fost destui preoți, pentru a îngriji de nevoile lor sufletești. Dar nici-unul dintre domnii Țării-Românești nu avu puterea, nici aplecarea spre întemeierea de așezăminte, cari trebuiau pentru ca să se înalte și aici o mănăstire, pentru ca un vlădică sfințit de mitropolitul din Argeș să slujască în veșminte strălucite, cu mitra arhierescă pe cap, înaintea supușilor domnului român de peste Carpați. Neagoe-Vodă, marele clăditor de lăcașuri sfinte, înaintașul său, Radu-cel-Mare, pe care iarăși îl laudă tot răsăritul pen-

Sirolin

Cei mai excelenți profesori și medici îl recomandă ca remediu cu efect

contra morburilor de plămâni, afecțiunilor organelor de respirație, precum: bronhită cronică, tusă convulsivă, și mai ales este recomandat Convalescenților după influență. — Sirolinul promovează apetitul și face să crească greutatea corpului, depărtează tusa și flegma și face să înceteze asudarea de noapte. — Din cauza mirosului și gustului său plăcut este luat cu plăcere și de copii. În farmacia să capătă în sticle de 4 cor. Să fim atenți, ca fie-care sticlă să fie provăzută cu firma de mai jos

F. Hoffmann-La Roche & Co. fabrică chimică Basel (Șvițera).

O pleiadă de tineri din generația mai nouă, cu dor de luptă pentru poporul asuprit, din al cărui sin au eșit, și-a înscris în inima sa ca deviză, să rupă cu trecutul ruginit și să înnalțe steagul luptei, căci luptă dă viață, iar pasivitatea duce la amorțeală, la moarte. — Drepturile prin luptă se câștigă, și nu prin comodizare.

Și nici nu și-a deschis tinerimea bine gura, și s'au și găsit redactori iscusiți, cari să le pună luptătorilor dornici de luptă piedeci de cuminenie.

Înțelegem că e plăcută comoditatea mai ales pentru pasiviști, dar cu aceea nu se poate face nici o adunare generală a unui despărțământ al »Astrel«, decum să-și jertfească viața și plăcerile ei în lupta pentru drepturile aceluia popor din a cărui sudoare trăește, — nu, pentru că ar veni în conflict ca principiile de pasivitate și comoditate. Și aceasta este un păcat general în inteligența noastră. — Nici o însuflețire pentru idealurile poporului seu, molochul materialismului îl face indiferent și nepăsător.

Cine se va mira deci când chiar acum când se pregătește guvernul unguresc să dea asalt asupra tezaurului nostru celui mai scump, asupra limbii noastre, toți »pasiviști«, toți s'au retras în cucuruz ca . . . să nu-i poată ajunge săgeata.

Proiectul va deveni lege și poporul român va trebui să-și susțină școlile sale confesionale spre a maghiarisa cu banii săi proprii copilașii săi nevinovați.

Poate să ajungă poporul Român o rușine mai mare decât aceasta?

Și aceasta numai pentru că inteligența eșită din sinul poporului și-a uitat de poporul care i-a dat viață, în frica și lașitatea lor acești fil necredincioși pe care poporul Român i-a crescut spre a fi scutul său în timpuri de nevoie, au uitat că au supt lapte la peptul mamelor române, care acum au ajuns în primejdia de a-și pierde cel mai scump tezaur, limba în care și-au legănat până acum vlăstarii lor nevinovați.

Mame române, desvâliți pepturile voastre cari au lăptat odinioară fiil voștri spre a vă fi păvăză, doar se vor deștepta la vederea

lor, căci altcum nu sunt în stare să se deștepte din lașitatea și amorțeala ce i-a cuprins față de forța unui guvern rău ce tinde să ne răpească comorile cele mai scumpe ce le avem, limba noastră dulce moștenită din moși, strămoși, de 18 sute de ani.

Cine ar crede că un popor de 3 milioane poate să ajungă la afăta umilire prin nepăsarea sa proprie?

Dar ce poate face o masă inertă și părăsită de aceia cari sunt chemați să-l conducă la limanul dorit?

Păstorii și au părăsit turma, și o parte din inteligență și-au uitat datorința față de popor și s'a retras de pe arena luptei, preferind mai bine o umilire rușinoasă, motivată cu principiul ruginite de pasivitate, decât o luptă energetică pentru fericirea și recăștigarea drepturilor poporului prigonit de veacuri.

Și, incredibile dictu, se mai găsesc și azi în sinul fruntașilor poporului nostru o mulțime considerabilă de indivizi, cari cred încă întru împăcarea cu adversarii noștri neimpăcați sau întru ajutorul dela cel ce conduc destinele acestei monarhii, dela Viena.

Este încă proaspăt în memoria noastră ordinul dela »Cloy« în care se zicea, că în armata comună toate popoarele își pot desvolta liber facultățile lor individuale, și acum după concesiunile făcute Maghiarilor cu privire la școlile de cadeți am ajuns așa departe, că limba noastră ni-au scos-o din toate școlile militare, limba unui popor de 3 milioane, care plătește pentru susținerea țării a 5-a parte dare în bani și 30.000 de mil de feciori anual dare în sânge.

Cum ar mai putea cineva crede în simțul de dreptate al stăpânilor noștri fie și în Budapesta, fie în Viena?

Numai în puterile noastre zace tăria noastră și cu cât vom părăsi cu toții mai de timpuriu rușinoasa pasivitate și ne vom concentra toate forțele noastre sub steagul luptei crâncene, afirmându-ne de aceea ce suntem, popor alcătuit în acest stat, care își cunoaște drepturile sale cetățenești și

omenești și care se simte destul de tare să ceară validitatea acestor drepturi din partea organelor chemate.

Până când însă nu vom deveni toți aderenți activității și nu ne vom decide să luptăm până la unul, până atunci starea noastră deplorabilă în care ne găsim în urma constelațiunii politice nedrepte ce se practică dela dualism încoaci, va deveni din rea tot mai rea.

De aceea lăsând toate certele la o parte, ori pasivist ori activist, să punem cu toții umăr la umăr dela vlădică până la opincă spre a ne scăpa legea, limba și moșia noastră, comorile cele mai scumpe ale fiecărui care dorește să trăiască pe acest pământ moștenit și udat cu sângele strămoșilor noștri.

Iar cei ce vor îndrăzni să ne răpească aceste comori, vor găsi brațele noastre tari, în totdeauna gata de luptă.

De aceea să sărim cu totii, să ne adunăm și să protestăm în fața lumii, în contra proiectului ce ne amenință a deveni lege, ca să se știe, că aici există un popor de 3 milioane care e gata să-și jertfească viața sa pentru limba sa.

Români la luptă! Intr'un gând și într'o simțire!

Un fondator al „Drapelului“.

Slavii în contra proiectului de lege al lui Berzeviczy. Ziare e sârbești din Neoplanta publică o convocare tipărită și respândită și în fol volante în limba sârbă și slovacă prin care fi acestor două naționalități sunt convocați la o întrunire publică pe 27 Noembrie în Petrovatz (Bact-Bodrog), pentru a se protesta în contra proiectului de lege al lui Berzeviczy.

În același timp se vestește însă că întrunirea convocată pe ziua de 1 Decembrie la Carlovitz n'a fost conceasă de primăria d'acolo. Convocătorii au apelat în contra decisului ilegal dat de primar.

Îl vom vedea pe Tisza acum ce poziție va lua: va aproba calcarea de lege ori va lăsa ca Sârbii să-și fiină marea întrunire?!

tru prinosul de mănăstiri ce adusesse lui Dumnezeu, nu se gândiră la ce scânteiasse în mintea înțeleaptă, prevăzătoare de viitor a lui Ștefan-cel-Mare. Doar că Neagoe a ajutat prefacerea bisericii românești din Scheii Brașovului.

Dar pe vremea când domnia acest Neagoe, un fiu de domn, născut în satul Afumați din Ilfov, Radu, fiul lui Radu-cel-Mare, se oploșia în Ardeal. El merse până la Buda, încă pe timpurile bătrînului rege Vladislav, deci înainte de 1516, ca să-și arate drepturile și să ceară ajutorul treburilor spre a trage folos din ele. Impotriva cumintelui și bunului creștin Neagoe, regii unguri n'aveau nici un cuvânt să sprijine o năvălire. Deci i-se dădu lui Radu un loc de așteptare în satul Geoagiul-de-jos, lângă Alba-Iulia, loc care fu schimbat mai târziu cu dania satelor vecine, Stremț și în urmă Vințul și Vurperul, locuite tot de Români. Pentru aceste moși Radu, acel domn, care a sfârșit mândra mănăstire dela Argeș, făcu o mănăstire în Geoagiul-de-sus. Egumenul de acolo, adus de sigur din Țara-Românească, luă, după obiceiul străvechiu al Românilor ardeleni, titlul mai mare de vlădică, și sfinți preoți, după dreptul episcopal. Numele celor dintâi episcopi-egumeni nu le cunoaștem.

La 1557 însă era domn muntean Pătrașcu-cel-Bun, tatăl lui Mihai Viteazul. El intrase de două ori în Ardeal și ajutase pe Regina-văduvă Isabela să ia puterea în numele fiului ei Ioan Sigismund Zápolya. »Crăiasa«, care se așezase în Gilău, până să ia dela episcopul de Alba-Iulia acest oraș, făcând din el Scaunul principilor celor noi ai Ardealului, avea față de Pătrașcu o

datorie de recunoștință. De sigur că numai cu gândul la dânsul, ea recunoscă ca episcop pe egumenul Cristofor din Geoagiul¹⁾

Despre această episcopie nu se mai aude nimic, o bucată de vreme. Venind la însemnătatea ei, ea era o a doua episcopie românească, având ca reședință o mănăstire domnească, bucurându-se de recunoașterea Guvernului ardelean. Erau astfel două eparhii, cari se cunoșteau și nu se recunoșteau între ele.

IV.

Pe la jumătatea veacului al XVI-lea, Reforma religioasă era stăpână pe Ardeal. Deocamdată Sașii și Ungurii se înțeleseseră în ura față de catolicismul corupt. Apoi ei se despărțiră: Ungurii, în frunte cu »Craiul« Ioan Sigismund, se aleseră Calvinii, pe când Sașii rămăneau luterani.

Și unii și alții se gândiră să câștige pe Români. Sașii întrebunțară cel dintâi tipărirea Catehismului și a Cuvântului Sfânt în românește, tocmeind pentru aceasta pe diaconul muntean pribeag Coresi²⁾. Calvinii aveau și alt mijloc de înrăurire: ei puseră în fruntea Bisericii începătoare a Românilor episcopii calvinii, superintendenți.

Cel dintâiu episcop calvin pentru Români a fost numit la Geoagiul în locul lui Sava, care venise după Cristofor. El se chema George de

Ocna și fusese sprijinit de cunoscutul Melchior Balassa. Dar căderea aceasta se făcu la 10 Aprilie 1562, când Ioan Sigismund recomandă iarăși pe Sava clerului român din districtele Hațeg și Caransebeș.

Al doilea se întâmplă între 1560 și 1569 l-se zice George de Sângiordz. Aceasta nu înseamnă alta decât că locuia în satul Sângiordz, un mare sat românesc din părțile Bistriței. Nu stau la îndoială să spun că el nu e altul decât George episcopul de Vad, numit la 1550 de Ilie-Vodă Rareș.

În 1566 egumenul dela Neamț, care a scris o cronică slavonă, Eftimie, fugia în Ardeal, după ce fusese învins pretendentul la Domnie pe care el îl sprijinise, Ștefan-Vodă Măzga. El rătăci un timp ca pribeag. În 1572, primăvara, Ioan-Vodă, căruia i s'a zis cel Cumplit, ajunse Domn al Moldovei, în locul lui Bogdan-Vodă, al cărui tată, vestitul Alexandru Lăpușneanu, gonise și prigonise pe Eftimie. Ioan avea ca orice Domn moldovenesc, dreptul de a numi un Vlădică la Vad. El va fi stăruiț pentru Eftimie. În adevăr, George de Sângiordz plecase din mănăstire, și el se vede lângă Alba-Iulia, în satul Teiuș. În Ardeal nu mai domnia calvinul Ioan Sigismund, ci Ștefan Bathory, care n'avea nici o tragere de inimă pentru Reformă. Eftimie fu numit. El se sfințise la Ipec în Serbia mai de mult. Întărirea lui se face însă în acest an, 1572.

(Va urma.)

¹⁾ Hurmuzaki, II 5, pp. 445—6, N. Nr. CLXXXIV.

²⁾ Vezi a mea „Istoria literaturii religioase a Românilor până la 1688“, București, Socecu, 1904.

SITUAȚIA POLITICĂ.

Scrisoarea și interviul lui Andrassy. — Meetingul de mâine — Guvernul în Oradea-mare. — Retragerea lui Széll.

Contele Andrassy Gyula, șeful grupării ce-l purta și numele în partidul liberal, a adresat o scrisoare deschisă alegătorilor, în care-și expune pe larg motivele cari l-au hotărât să facă disidență. Scrisoarea lui Andrassy a fost viu comentată zilele acestea în toate cercurile politice. În scrisoarea sa, Andrassy, condamnă obstrucția și se declară de amic planului de revizuire, care pe viitor s-o facă imposibilă, dezaprobă însă violarea parlamentară, de care a uzat Tisza pentru realizarea acestui plan. Părăsește partidul liberal, pentru că nu-l poate urma pe Tisza pe calea ce a apucat, nu se rialiază însă coaliției opoziției, căreia-l impută mai ales amestecarea în această luptă, a persoanei Majestății Sale. Ieri, contele Andrassy a fost interviuat de un jurnalist, dând verbal următoarea apreciere a situației:

„N'am știut, că de fapt Tisza ce vrea și ce are de gând. Așa cred, că majoritatea membrilor din partid a avut despre aceasta tot atât de puțină cunoștință, ca și noi. Că ceva e de făcut împotriva degenerării obstrucției și în interesul asigurării capabilității de acțiune a parlamentului: asta am recunoscut-o și o recunoaștem. Dar cu privire la executare, nu suntem de o părere.

La întrebarea, că ce consecințe va avea ieșirea lor din partidul liberal, Andrassy a răspuns:

— Cu coaliția opoziției nu mergem, chiar și singur pentru motivul, că prima acțiune a coaliției a fost, s'atace pe Regele și s'amestece persoana regelui în virtutea acestor agitații. Asta a fost foarte incorect și fără tact, proprie pentru a-l supăra pe Rege. Guvernul e responsabil pentru toate, poftim a-l lua pe dînsul la răspundere: așa e ordinea constituțională.

— Și ce atitudine iați, Excelență, față de regulamentul revizuit în chipul acesta cu călcarea formelor?

— Nu-l recunosc de valabil.

— În punctul acesta, vă veți întâlni prin urmare cu opoziția aliată?

— În punctul acesta da.

Jurnalistul l-a întrebat pe urmă, ce crede, cum se va ieși din impasul acesta?

— Gravamenul trebuie reparat — a răspuns Andrassy. — Altfel nu-mi pot închipui soluția. Tisza firește va merge mai departe cu acțiunea sa. El la jumătate cale nu se oprește.

Pe cei-ce vor tur ura liniștea dezbaterilor, îi va scoate afară, ori îi va opri să intre în parlament. Dacă se poate! Cu o opoziție ce numără la 150 membri cu greu te poți feri cu astfel de măsuri. A da afară pe atâția deputați, e greu de închipuit. Și dacă vreau să le opresc intrarea, simplu de tot, nu vor părăsi parlamentul. Rămân acolo, își petrec și noaptea acolo!... Nu, vă rog, e fantezist gândul, că în chipul acesta să crezi posibilă o soluție. Ear în urmă totuși nu-ți rămâne alt-ceva decât a repara gravamenul.

Contele Andrassy a încheiat pe urmă astfel:

— Contele Tisza, este o capacitate extraordinară, om cu intenții curate și integre. Dar e fanatic și cu o credință fanatică să leagă de idea, că parlamentarismul maghiar trebuie mântuit de supt terorismul minorității și trebuie mântuit tocmai prin revizuirea regulamentului, pentru-că după convingerea sa, altfel nu-l posibil. Convingerea aceasta îl obsedează de ani de zile și d'acea nici n'a căutat alt chip de soluție. Buna sa credință este mai presus de ori-ce îndoială, și nu-i-se poate tăgădui nici abnegațiune. Dar pe căi fatal greșite îl mână fanaticismul, căl cari nu duc la rezultat și nici iertat n'ar fi se ducă.

Măne se va ține în Budapesta meetingul opoziției. Săptămâna întreagă s'a făcut agitație extraordinară pentru reușita meetingului. Corifeii opoziției se vor prezenta toți la adunare.

Este însă și un năcaz la mijloc. Opoziția a convocat meetingul în „Tattersaal“ pe Duminecă dimineața. Pe aceeași oră și același loc au convocat însă și socialiștii alt meeting. Intenția li-e

clară: să-i spargă pe opozanți. Se știe că în Budapesta strada e stăpânită de socialiști. Nu mai încap decât îndoială că manifestația opoziției va fi zădărnicită dacă se va întâlni cu socialiștii. Imprejurarea asta-l poate îngrijora pe opozanți, dar ea va da de gândit și guvernului, care e responsabil pentru ordine. Căci nimic mai ușor decât o degenerare a manifestațiilor în escese grave, considerând agitația ce se face de zile încoace.

Contele Tisza István însoțit de mai mulți membri ai guvernului, va pleca Duminecă seara la Oradea-mare, ca să participe la întrunirea de Luni a partidului liberal comitatens din Bihor. Întrunirea se va ținea Luni înaintea de amiază, în hala de comerț.

Opoziția din Oradea-mare va ținea Luni după-amiază și ea adunare, la care au fost invitați din centru Barabás Béla, Eötvös Károly, Hock János, Benedek János, Ujton Gábor pe cum și toți deputații kossuthiști din Bihor.

Antecesorul contelui Tisza, fostul ministru președinte Széll Kálmán după cum se vestește — își va depune mandatul și se va retrage de pe arena politică. Pe mâne s'așteaptă scrisoarea către alegătorii a lui Széll, care va condamna acțiunea lui Tisza, deși ca motiv al retragerii sale este dată împrejurarea, că va ocupa directoratul unei bănci din Budapesta, prin urmare incompatibilitatea cu situația sa de deputat.

Din acest prilej Eötvös Károly, îi adresează în „Pesti Hirlap“ pe un ton elegic o scrisoare, în care-l roagă să nu părăsească arena politică, fiind patria în mare primejdie.

Hei, de n'ar fi marcele de prezentă, ușor i-ar putea face lui Eötvös pe plac — să mântue adecă țeara.

Adunare de protestare

contra proiectului de lege școlar al ministrului Berzeviczy.

Sebeș, la 24 Novembre 1904.

Conform convocării semnate de d-nii: Sergiu Medean, Zevedeu Murășan, Avram David, Avram S. Păcurar, Isidor Blaga, Ioan Bojița, Dr. Alexandru Străvoiu și Dr. George Macelar, s'a ținut Joi în 17 Novembre a. c. adunarea de protestare contra proiectului de lege școlar al ministrului Berzeviczy.

Împotriva vremii urite, aceasta adunare a fost una dintre cele mai impozante, care s'a ținut și se va mai ține.

Erau de față în sala cea mare dela hotelul „Leul de aur“ peste 1000 de Români.

În numele convocărilor dl protopresbiter Sergiu Medean între vii aclamațiunii deschide ședința la 11 ore și jum. a. m.

Adunarea, purcând la constituire, la propunerea dlui Zevedeu Murășan, aclamă de președinte pe dl Sergiu Medean, ear de notar pe dl Dr. Alexandru Străvoiu.

Trecându-se la ordinea zilei urmează: darea de seamă a membrilor comitetului municipal.

Darea de seamă o face dl preot Zevedeu Murășan; într'o vorbire înfocată arată, că cauza, că noi Români ne-am susținut și ne susținem și azi pe plaiurile acestea, avem să o mulțumim numai și numai credinței și curajului, cu deosebire, credinței, manifestată prin alipirea Românilui de biserică. Trecând la darea de seamă, spune, cum de în comitatul acesta, în care din 160.000 de locuitori 110.000 sunt Români și totuși în adunarea municipală sunt numai 40 de Români. Cauza acesteia este a se căuta în împregiurarea, că poporul

nostru și noi Români în general nu avem avere și carte, ca atare nici parte, căci zice proverbul:

„At carte, ai și parte“,
„N'ai carte, n'ai nici parte.“

Expunând apoi întâmplările mai însemnate, sfirșește cu promisiunea, că deputații Români ai congregației totdeauna vor avea o ținuta demnă și românească.

Este viu aplaudat.

Ad punctul 2. din program urmează: Discuție asupra proiectului școlar al ministrului Berzeviczy.

Puternice strigăte: „S'auzim pe Dr. Vlad“. Urale nesfârșite. Dr. Vlad e pe tribună. Într'o vorbire fulminantă Dr. Vlad expune situația politică generală din țara și în special arată pe larg și la înțelesul tuturor proiectul prezentat de ministrul Berzeviczy pentru reforma legii școlare. Aproape după fiecare zicere audea: „Nu trebuie“, „Mai bine dăm foc școlai“, „Jos“, „Așa-i“ etc. etc.

Eară când a sfârșit, aplausele nu mai încetau.

Au luat și altii, cuvântul în chestia aceasta, arătând toți pericolul, ce'l învoalvă acest proiect în cazul, când ar deveni lege.

La propunerea dlui Dr. George Macelariu, adunarea cu mare însuflețire și în unanimitate primește următoarea

Rezoluțiune:

I.

Cu mulțumită se ia la cunoștința darea de seamă a membrilor comitetului municipal și adunarea le votează deplină încredere pentru ținuta lor deamă și românească.

II.

Eară cu privire la proiectul de reformă al legii școlare:

a) Având în vedere, că acest proiect nesocotește legi fundamentale din constituția țării, legea despre egala îndreptățire a naționalităților, nisuința la revizuirea ei în detrimentul egalității îndreptățiri,

b) Având în vedere, că el vatămă adânc autonomia garantată prin legi a bisericilor noastre naționale investite cu dreptul de a înființa și susține școlae,

c) Considerând mai departe, că numitul proiect, constituie o violare a dreptului înăscut fiecărui cetățean, la limba sa proprie maternă, care singură îi poate garanta dezvoltarea normală în cultură,

d) Considerând, că în ultima analiză scopul noului proiect școlar este îndreptat contra însuși existenței tuturor naționalităților din această țară, tinzând direct la desnaționalizarea lor,

e) Considerând în fine, că prin astfel de tendință se propagă ura de rasă, și se periclitează conviețuirea pacnică a diferitelor popoare, ce constituiesc acest stat:

Adunarea alegătorilor și a poporului întrunit, protestează solemn contra acestui proiect de lege și declară că va lupta din toate puterile, ca să nu devie lege.

III.

Adunarea luând act de energicului pașă interpretat de episcopatul român, în contra acestui proiect de lege școlar, — îi exprimă mulțamiile sale.

* * *

Înainte de încheiere dl. Dr. George Măcelar face propunerea, a se alege un comitet executiv în afacerile politice pentru cercul electoral Sebeșul-săsesc și se alege: *Sergiu Medean, Zevedeu Murășan, Dr. Alexandru Străvoiu, Izidor Blaga, Nicolae Cărpinișan, George Șeulean, Ioan Halalai, Avram S. Păcurariu și Dr. George Măcelar.*

Exhaustat fiind programul adunării, după ce dl. Izidor Blaga mulțumește în numele adunării dlui Dr. Aurel Vlăd, pentru că a luat parte și el la aceasta adunare, — președintele mulțumind tuturor pentru participare, — declară adunarea de închisă la orele 1 și jum.

Tavi.

Contra proiectului Berzeviczy.

Convocare.

Subscriși prin aceasta convocăm pe alegătorii cercului electoral S.-Miclăușul-mare (N.-Sz.-Miklós)

la o adunare

care se va țineă Duminecă la 14/27 Noembrie 1904 d. m. la 2 ore în sala „Casei Naționale” din Nereu (Nyerö).

Obiectul:

1. Aducerea unei rezoluțiuni în cauza proiectului de lege despre reforma învățământului popular.

S.-Miclăușul-mare, 10/23 Nov. 1904.

Dr. Nestor Opresan.
Pavel Fumor.
Eremie Mezin.
George Opresan.

Dr. Epam. Lucaciu.
Silviu Bichicean.
Terențiu Opresan.
George Mezin.

Lupta în comitate.

Congregația comitatului Timișorii.

Congregația comitatului Timișorii va țineă în 3 Decembrie a. c. ședință extraordinară sub prezidiul fișpanului Dr. Molnár Viktor.

Congregația comitatului Caraș-Severin.

Comitele supr. C. Pogány deschide congregațiunea extraordinară la orele 9.40 și salută membrii prezenți.

Dl. Virgil Tomci interpelează în chestiunea luminării comunei Făget cu acetilena, arătând în ce mod se execută concluziunile luate, decizându-se una și făcându-se alta. Nu s'a satisfăcut nici dispozițiilor legale și nu s'a ținut cont nici de voința poporului.

Întreabă pe vice-comitele, că are de gând să procedeze pe cale disciplinară contra primăriei comunale, care nu-și face datoria?

Vice-comit. C. Fialka răspunde că va deschide anchetă în afacere. Detaliile încă nu le cunoaște.

Răspunsul se ia la cunoștință.

Dr. Mauriciu Deutsch întreabă pe v.-comitele de are cunoștință, că în comuna Apadia încă nu s'a deschis școala, și are de gând să facă pașii necesari, ca școala să funcționeze?

Vice-comitele C. Fialka stie numai atâta, că școala din chestiune e școală confesională gr.-or. română și anul școlar nu s'a putut începe din cauza conflictului ivit între preot și învățător. Afacerea e la conzistorul gr.-or. din Caransebeș.

Răspunsul se ia la cunoștință.

Dl. Coriolan Brediceanu întreabă de are v.-comitele cunoștință, că ajutorul dat la 1863 în formă de împrumut particularilor (așa zisa „milă”) s'a pus în mod nelegal în sarcina comunelor politice. Ear comunele politice n'au curajul să se apere, căci li-e frică de organele superioare. Comunele n'au drept nici de a lua

garanțe pentru datoriile particulare, dar nu pot lua asupra-le nici plățile acestor datori.

Oamenii, cari au luat împrumuturile, au murit de mult. Cum vine acum comuna politică să plătească datoria particularilor? Chiar să fi luat comuna garanță la timpul său, nu se poate ca datoria particularilor să fie plătită de comuna politică. De s'ar putea așa ceva, apoi ne-am pomeni mâne poimâne, că rând pe rând își transcriu particularii datoriile pe comună. (Iaritate). Am avut cazuri, unde am intervenit ca avocat, așa pentru Ungurii dela Sinersig, și am câștigat procesul. S'a spus în sentință, că comuna nu este nici în drept și nici datoră a plăti datoriile particulare. Au venit și fruntașii unei comune românești la mine. Am cerut plenipotență dela consiliul comun. S'a votat și subscris, dar când era să pună chinezul pecetea, i-a fost frică (mișcare!). Da, frică! Oamenii noștri au ajuns ca potârnicșii, li-e frică de toate! De jandar, de fibirău, de frunză și earbă. Acesta e sistemul de a intimida și a face din cetățeni liberi potârnicși, cari nu mai cutează să subscrie nici o plenipotență, când e vorba de apărarea pelei lor.

Întreabă deci, dacă are de gând vice-com. să asigure comunelor libertatea de a se apăra contra acestei nedreptăți.

Vice-comitele C. Fialka răspunde, că aici e vorba numai de împrumuturi, ce s'au dat anume la garanța comunelor.

Dl. Cor Brediceanu reflectează, că aici nu e vorba de chestie de drept, căci aceasta e mai presus de ori-ce îndoială, ci e vorba că oamenii sunt atât de intimidați, în cât nici pentru apărarea dreptului lor nediscutabil nu cutează să îndrume pașii necesari!

Dl. Constantin Morariu (Bocșar.) interpelează în chestiunea biletelor, ce se dau pentru frigerea cominei, ca dispozițiile legale să se facă cunoscute poporului în limba sa, ca să nu se întâmple iregularități din cauza că poporul nu cunoaște dispozițiile legale.

Vice-comitele C. Fialka răspunde, că chestiunea aceasta nu aparține cercului său de competență.

Ordinea zilei.

Intrânduse în ordinea zilei se prezintă propunerea vice-comitelui de a depune o parte din banii „pupilarii”, (cam 254 mii cor.) la băncile „Krassoer”, „Délmagyarországi”, „Banca populară” și „Lugoșana” din loc cu 4 1/2 %, libere de dare, conform înțelegerii prealabile ce a premers între scaunul orfanal și băncile din chestiune.

Prezidentul scaunului orfanal B. Szende recomandă spre primire propunerea.

Dl. Dr. Isidor Pop cere ca în chestiunea împrumuturilor ce s'au dat particularilor din banii „pupilarii” pe ipotecă, și au rămas în întârziere, să se facă un arangement general.

D-nii B. Szende și Arpad Sulyók spriginesc propunerea.

La dorința comitelui supr. C. Pogány se decide ca chestiunea să se aducă în formă de propunere independentă la congregațiune.

Propunerea v.-comitelui, pusă la vot, se primește unanim.

Urmează referada despre alegerile membrilor congregaționalii, cari au avut loc la 3, 4 și 5 Noembrie st. n. Din toate 50 cercurile au intrat actele instruite în ordine. Din 3 cercuri (între cari și Bocșa română) s'a dat protest contra alegerii.

Comisia verificătoare propune ca toate alegerile făcute să se verifice.

Dl. Cor. Brediceanu revine asupra procedurii la alegerile pentru congregațiune și arată cu cazuri concrete, că ce s'a petrecut la alegeri nu este constituțiune, ci batjocură și ironie! Am ajuns, că noi — cari am combătut instituțiunea virilismului — am fi scoși cu totul de aici, dacă ar trebui să avem mandate pe baza alegerilor cum le faceți. Numai ca viriliști mai putem pătrunde aici. Apoi nu este asta scandal!? De astădată nu s'a făcut nici o mișcare în comitat și totuși s'a mobilizat întregul aparat administrativ. Au eșit protopretorii la fața locului, ca nu cumva să reușească vre-un om cuminte în congregațiune. Ei bine: știți unde ajungeți cu acest sistem? Vedeți doar ce se întâmplă în jurul nostru! La Pesta se găurește cu forța legea și țara e liniștită, pentru că Dieta din Budapesta nu mai stă în nici un raport cu populațiunea țării. Asta înseamnă catastrofa consti-

tuțiunii! Și totuși văzând primejdia, nu aveți de gând să respectați voința poporului, ca acei ce sunt chemați a vorbi în numele poporului să și aibă rădăcinii în popor. Un singur cerc a fost în tot comitatul, unde până acum reușam cu 2-4 voturi majoritate, de astă dată ați lăsat să ne punem noi candidații naționali și nu ați forțat contra-candidații. Acest cerc e Lugojul român! Ei bine, s'a primejduit patria, dacă am putut alege odată și liber în un cerc? Vedeți d-voastră că nu! Și așa ar trebui să fie în tot comitatul, în toată țeara, dacă țineți ca constituționalismul să aibă rădăcină în popor. Cu reflexiile aceste primesc raportul comisiei de verificare.

Celelalte puncte dela ordinea zilei s'au primit fără modificare.

Comitele suprem C. Pogány ridică ședința la orele 11 50 a. m., mulțumind pentru zelul arătat față de afacerile publice ale comitatului!

DIN ROMANIA.

Inaugurarea monumentului lui G. Pallade.

Luni, 8 Noevre, s'a făcut la Bârlad, inaugurarea monumentului ridicat în memoria regretatului G. Pallade.

Monumentul, executat de sculptorul francez Dubois, autorul monumentului lui Ion I. C. Brătianu, a fost așezat în chiar localul grădinei publice unde regretatul defunct și-a dat sfârșitul.

Monumentul constă dintr'un bust în bronz, așezat pe un soclu de piatră, alături de care se află o fecioară, care întinzând o coroană către Pallade, arată, în același timp spre stejarul, rupt sub puterea furtunei, la picioarele pedestalului.

Inaugurarea s'a făcut în mijlocul unei asistențe considerabile și cu mare entuziasm.

Pe lângă întregul Bârlad care șa asistat, sosiseră de cu seară și în ziua de 8, un mare număr de reprezentanți din diferite părți ale țării.

Serviciul divin a fost celebrat de către P. S. Sa Episcopul Hușului, Conon Arămescul, inconjurat de clerul local.

S'au depus numeroase coroane, din care am putut remarca pe următoarele: a partidului național-liberal, a ministerelor de interne, domeniilor, finanțe, a primăriei capitalei, a județelor Olț, Roman, Tutova, a primăriei Bârlad, a d-lor I. Cezărescu, C. I. Niculescu, familia G. Otneșcu, a partidului liberal din Doroboi și Râmnicu-Sărat, a familiei Pallade, a comunei Focșani, a familiei Protopopescu, a d-lui Ștefan Filipescu din Drăgășani, etc. etc.

S'au primit numeroase telegrame din partea Prezidenților cluburilor liberale din Craiova, R.-Vâlcea, Botoșani, Trandafir Djuvara (Galati) Ștef. Filipescu (Drăgășani) etc.

După serviciul divin, seria discursurilor începe dl. N. Nicorescu, deputat, care mulțumește tuturor bunilor amici și admiratori ai defunctului Pallade pentru dragostea ce i-au arătat, după moarte, prin ridicarea monumentului ce se inaugurează, și pe care din partea Comitetului Colectiv, îl oferă primarului Orașului.

Dl. Nicorescu, care se bucurase în particular de prietenia defunctului Pallade, a făcut, în termeni mișcători, elogiul virtuților defunctului.

Dl. N. Nicorescu a răspuns primarul orașului, dl. E. Vidra.

Dl. Dim. Sturdza, președintele consiliului de ministri rostește următoarea cuvântare:

Am îndeplinit o mare datorie cetățenească, ridicând unuia din fruntașii țării acest monument de recunoștință în orașul său natal, în orașul unde el a spus ultimul său cuvânt.

Zi înălțătoare este aceasta, în care cei cari au rămas în viață păstrează vie nu numai memoria, ci duhul însușitor a celui, care cu trupul s'a despărțit de ei. Zi înălțătoare este aceasta, în care trecând peste prezent, privim în față viitorul, pipăind nemurirea duhului, care trăește mai departe în toată puterea lui, cu toate că trupul a pierit și s'a desfăcut de pământul din care a fost alcătuit.

Scurtă a fost viața lui Palladi, dar bine umplută. Ager și inimos era, credincios și statornic în credință și în fapte. El a murit ca un erou în mijlocul luptei pentru ale țării și ale poporului nevoi. El putea zice, — inimă

curată al zidit întru mine Dumnezeu și duh drept al reînviat întru cele din lăuntru ale mele.

Ultimul lui cuvânt a fost: Duceți înainte talismanul nostru — Voi tinerimea valoroasă, patriotică, prin muncă cinstită, solidaritatea, care amândouă fac taria unui partid, — Voi bătrânii prin iubirea și unirea dintre toți“.

Monumentul acesta este legământul aici al nostru: tuturor, să ducem înainte talismanul spre care erau ochii lui Palladi ațintiți când și-a dat ultima lui răsuflare, să ducem înainte steagul sub care am fost și suntem strânși și pe care stă scris: Unire statornică între noi în munca neadormită pentru Țară și popor — credința și dragoste nestrămutată pentru Patrie și Rege.

Astfel vom întări pentru vecie Regatul României, pentru a cărui înălțare a lucrat Pallade cu ceilalți fruntrași ai Partidului Național-Liberal.

Au mai vorbit de asemeni în cuvinte des întrerupte de aplauze, dl. E. Constantinescu Rîmniceanu și tânărul profesor Bontas, din partea tineretului bărlădean care încearcă, în particular, un gol ireparabil prin moartea prematură a defunctului Pallade.

Ambii oratorii arătând că cu nimic tinerimea liberală nu poate mai bine cinsti memoria lui Pallade decât solidarizându-se și unindu-se cu toții în luptă pentru binele public.

După terminarea solemnității inaugurării a avut loc o recepțiune în saloanele palatului administrativ, unde au fost toți domniștrii.

La orele 7 jum. seara, în același local, a avut loc un banchet de peste 100 tacâmuri, dat în onoarea primului ministru, dl. Sturdza, de către cetățenii birlădeni, la care au fost invitați și fruntașii politici, cari veniseră la Birlad, cu această ocaziune.

Au tostat: d-nii prim-ministru pentru Majestatea Sa Regele, dl. Th. Ioan, deputat, pentru dl. prim-ministru Sturdza la care dl. Sturdza a mulțumit, ținând un remarcabil discurs politic, în care schițând activitatea politică a partidului în ultimii 4 ani de guvernământ, din punct de vedere financiar, economic, administrativ, a făcut un călduros apel la unirea tuturor liberalilor, spre a aduce la bun sfârșit și consolida, într-o nouă perioadă de guvernare de 4 ani, opera începută și dusă, până acum, cu atâta succes Partidul liberal ar lua, în fața istoriei o grea răspundere, dacă uitând de datoriile ce are, sforțarea comună ce cu toții trebuie să facem, ar lăsa să se pericliteze situațiunea financiară a țării, încă nu pe deplin restabilită, cum și se fărâșește progresul ce au săvârșit, în toate ramurile de organizare a Statului.

Din străinătate.

Un telefon miraculos! E vorba de telefonul Fowler, care realizează minunea cea mare de a vedea pe acela care vorbește la celalalt capăt al comunicației.

Aceasta amintește minunea care în bazmele zinelor, o ajuta pe Ileana Cosinziana prizonieră a Balaorului să regăsească în oglinda ei, icoana rudelor sale atât de mult îndepărtate.

De altfel după cum se știe, nu e pentru prima oară că se vorbește de fotofon.

Fowler susține că a jertfit 25 de ani cu studierea acestui minunat aparat.

Iată cum procedează: pe o bucată de carton alb granulat cu un cleștisor pune sulfat de calciu amestecat cu colloidium, formându-l astfel un indiciu.

De altfel, n'are nimenea dreptul să susție că soluția făgăduită de inventator nu e posibilă.

A căutat-o dacă nu ne înșelăm, chiar Edison, și emulii lui Edison se pot prevela de minunile ce el le-a înfăptuit, cu toată neîncrederea cu care a fost întâmpinat.

NOUȚĂȚI.

ARAD. 26 Novembre 1904.

— **Proces.** Erî redactorul nostru responsabil dl. Sever Bocu a fost ascultat în noul proces de presă pus la cale de procuratura din Oradea-mare. După cum am mai spus deja, de astă dată procurorul ține să-l implice în proces pe mai mulți de odată.

Astfel cercetarea s'a pornit nu numai în contra redacției noastre, ci și contra d-lor Dr. Aurel Vlad, Dr. G. Popa și — ceea ce erî nu știam încă — contra d-lui Dr. Ioan Suciu.

Incriminate sunt toate vorbirile ce au ținut cu privilegiul candidației dela Pectca.

Procurorul, care așa se vede ține să facă adevărată recoltă de lauri patriotici, pornește acțiune pentru agitație contra naționalității maghiare, pentru îndemnare la nesupunerea către legi, și ațâțare în potriua slujbașilor statului.

Redactorul nostru responsabil a fost ascultat în privința publicării discursurilor.

D-sa, conform faptelor petrecute a declarat, că discursurile le-a scris și publicat d-sa, după notele luate la fața locului, dela sine n'a adăugat nimic, și cel mult va fi omis ceva.

De alt-minteri dacă ar fi luat greșit, cei 3 oratorii desigur ar fi cerut rectificare.

După cum aflăm, până acum dintre acuzați ascultat a fost numai dl. Dr. Popa.

Dl. Dr. A. Vlad va fi ascultat de judele de instrucție din Orăștie.

— **Tisza și deputatul Sas Dr. Lurtz.** Ziarului Vinez „Die Zeit“ îi se comunică următoarele, relativ la scandalose ședința a dietei de Vineri seara:

„In momentul când ministrul prezident Tisza a voit să predea prezidentului camerei rescriptul regal (de amânare a dietei) el ar fi fost ridicat în slavă de către deputatul Dr. Lurtz, ca astfel să poată ajunge până la prezident. — Ziarul săsesc local „Kr. Ztg.“ înregistrând scena aceasta hazlie observă, că reporterul ziarului „Die Zeit“ se va fi înșelat, probabil, în numirea persoanei atletului gata de a da ajutor.

Ce mai știți?

— **Dela Academia Română.** Academia Română s'a întrunit Sâmbăta trecută sub președința d-lui I. Calinderu. În această ședința privată dl. Tolicescu a pronunțat o scurtă dar frumoasă alocuțiune cu ocazia aniversării a șaptea dela moartea regretatului G. Chițu, fost ministru al instrucțiunii publice în România. G. Chițu a fost un distins bărbat de stat, și un adevărat patriot înfocat.

— **Hymen.** D-șoara Ana Ionescu și dl. Pavel Tismonariu își anunță cununia lor care se va celebra Duminecă în 27 Nov. st. n. în biserica rom. gr.-or. din Iaz.

Felicitățile noastre!

— **Răspuns unui atac inegalificabil.** Primim următoarea scrisoare pe care o publicăm numai din considerarea ce o avem pentru autorul ei, ear nu din cauze că vrem să purtăm polemică:

În numărul 243 a „Gazetel Tr.“ un domn cu inițialele Dr. D. L. (Este, desigur tot marea secătură care pe vremea luptelor pentru episcopia Aradului injuriase pe atâția buni naționaliști arădăni Nota Redacției) publică visita Il. Sale Ioan I. Papp episcopul Aradului făcută în Oradea-Mare, și nu se poate reținea a nu ataca persoana vicarului episcopesc V. Mangra, pofind ca Il. Sa, să se emancipeze de vrédnicul său vicar, din motivul că machinațiunile-i proaste produc rezultate fără de folos.

Deoarece eu de 40 de ani am onoare a cunoaște pe dl. V. Mangra, și de atunci am început a-l urmări toate faptelo cu cea mai încordată și neîntreruptă atențiune, Imi țin de datorință a susține cu cea mai mare liniște și mângăere sufletească, ca respectivul dl. vicar din frageda-tinerează până în ziua de astăzi numai fapte no-

bile curat românești a săvârșit, și aceea o știe fiecare Român, om de omenie și nepreocupat de interese egoistice, dar că Dr. D. L. nu cunoaște s'au nu vrea să cunoască meritele d-lui V. Mangra pe terenul național bisericesc, nu mă mir, de oarece așa se vede, că dumnealui nu are alt merit decât de a nu cunoaște meritele oamenilor încărungiți, și afară de aceasta pe cum se vede mai are și meritul de a-și vărsa veninul calumniind pe dl. Vicar cu epitetul de machinator, fără ca să-l numească machinațiunile, ca astfel cunoșcându-le și alții, să se poată pronunța asupra lor.

Dealtmintea pentru caracterizarea ținutei d-lui Vicar ne servește trecutul și faptele lui despre care cu drept cuvânt pot să zic:

„Integer vitae scelerisque purus
Non eget Mauris iaculis neque arcu
Nec venenatis gravida sagittis
Fusce pharetra“.

Dară destule sunt celea publicate de Il. Domn Ioșif Vulcan în „Familia“ referitoare la hărnicia d-lui vicar, deci reiese destul de eclatant că Dr. D. L. scrie din patimă, dar nu însă nici odată ca: „Nil melius vere quam cum ratione tacere“ și să știe, că înzădar încearcă a isbi în vicariul nostru episcopesc pentru că:

„Si fractus illabotur orbis
Impavidum ferient ruinae“.

Georgiu Lazar,
adv. în Arad.

— **Reprezentățiile Sarah-Bernhardt.** „Vremea“ scrie: Joi seara s'a reprezentat „La Sorcière“ (vrăjitoarea), melodrama lui V. Sardou care datorează existența ei pe scenă absolut glorioasei creatoare a rolului maurei Zoraya în care Sarah Bernhardt întrece ori-ce închipuire.

Intr'adevăr, celebra tragediană depășește prin însușirile talentului său, absolut extraordinare, tot ce s'a putut vedea și scrie asupra genielor artistice dramatice apărute până acum pe scena lumii.

Sarah Bernhardt nu vorbește, dicțiunea ei este un ritm de privighetoare, care revarsă șiruri neîntrerupte de mărgăritare, ce uimesc auditorul și răsfăța sufletul până la cel mai sublim extaz.

Intr'un cuvânt, Sarah Bernhardt este o minune a genului artistic și va rămâne ca o cometă strălucitoare ce a apărut supra artei dramatice a secolului al XIX și al XX, iar pentru arta franceză, o glorie națională căreia i-se vor cădea onorurile Pantheonului, alături cu eroii genului național al Franciei.

— **Apel.** Primim următoarele:

„Reuniunea femeilor române din Sibiu“ a avut fericita idee de a înființa o școală de industrie și menaj pentru fiicele națiunii noastre. Pentruca aceasta școală, a cărei lipsă de mult se simte, să-și poată începe activitatea în toamna anului viitor, „Reuniunea“ aduce mari și multe jertfe.

Aprețiate fiind acestea și din partea noastră, noi domnișoarele române din Sibiu ne simțim plăcut îndemnate a-i da sprijin după modestele noastre puteri. Am luat deci hotărâre a arangia o loterie de obiecte, a cărei venit este destinat pentru aranjamentul școlii amintite.

Dar puterile noastre nu ne permit să facem mult, deci credem a nu greși când apelăm la inima românească... a tuturor damelor de a și întinde mâna de ajutor, contribuind cu obiecte — lucruri de mână, țesături românești etc. etc. la aceasta întreprindere.

Darul mic sau mare adus ca prinos națiunii noastre, cu mulțumire se respâlătește.

Dați, căci pentru binele naemului nostru dați! Sibiu, în Octombrie 1904. Elena Cunțan. Quer-gasse 28.

— **Procesul asasinului lui Plehve.** Din Petersburg se telegrafează, că desbaterca procesului asasinului fostului ministru de interne rus Plehve, se va începe la 13 Dec. n. în na-intea tribunalului din Petersburg.

— **Accident de automobil.** Din New-York vine știrea că fiica presedintelui Roosevelt, frumoasa Alice era să cadă jertfă pasiunii sale de a face excursii cu automobilul. Voind să călătorească împreună cu dama ei de casă d-șoara Oile din Tostow la Connecticut, automobilul s'a răsturnat fără ca celor două dame să li-se întâmple ceva.

— **Atentatul dela Barcelona.** Autorul atentatului cu bomba e bănuț că ar avea și alți doi complici din străinătate. Unul este cu numele Cirillo Regulo și este originar din Italia, care cu exploziunea bombei însuși a fost rănit.

— **Inmormântarea preotului Pavel Moga** s'a făcut ieri cu funeralii pompoase. Prohodul l-a săvârșit 12 preoți și a-nume: P. C. Sa Roman R. Ciorogariu protosincel, Vasile Beleş protopop, Traian Vașian preot, Arad, Vichentie Mircovici, Nădlac, Adamovici, și Ganea, Semlac, St. Tămășdan și S. Tămășdan, Pecica, Paul Felnean și Fabriciu Manuilă, Sâmbăteni, George Braja, Gal, Simion Cornea din Băntania. Răspunsurile rituale le-a executat corul seminariului din Arad sub conducerea profesorului Trifu Lugoianu. După cosciug, între cei îndurerați era și Magnificența Sa vicarul episcopesc Vasile Mangra, care și-a pierdut în defunct pe cumnatul. Comuna întreagă, cu străinii dimpreună, au însoțit cosciugul la groapă, între alții și deputatul Iusth Gyula, proprietar în Tornia.

— **Scandal în Reichsrath.** Ședința dela 24 Nov. a camerei Austriace a fost de nou teatrul unor scandaloase scene. Doi deputați feudali au protestat în contra vorbirii antidinastice a socialistului Pernersdorfer rostită Vinerea trecută.

Asupra ședinței de alaltă-ieri se comunică următoarele:

Feudalii contele Pálffy și baronul Ludwigsdorf au protestat în contra atacurilor din vorbirea lui Pernersdorfer, îndreptate contra dinastiei. Socialiștii de sine înțeles că întrerupeau des pe oratorii filodinastici, respingând în termeni asprii atacurile celor din deputați mari proprietari.

Dasinsky a rostit o vorbire mai lungă, care s'a terminat cu următoarea frază:

— Nu vom tolera, ca atari lachei plătiți ce stau în serviciul curții împărătești, pe cum este contele Pálffy și baronul Ludwigsdorf, să ne atace în felul acesta atât de arrogant. Președintele ar avea datorința să refuză acordarea cuvântului astor fel de lachei.

Pernersdorfer protestează împotriva acuzelor socialistilor creștini. Zic, că lozinca acestui partid este aceasta:

— Ist der Kaiser absolut, wenn er unsern Willen hut!

Declară că ei (socialiștii) nu persoana împăratului o atacă ci nu permit să fie împiedicați în a lua la critica persoanele cari pricinuesc stricăciuni țării.

Președintele conte Vetter în mijlocul celui mare șgomot închide ședința, în momentul acesta mai multe sute de democrați sociali erupseră în strigăte de

— Trăiască democrația socială!
— Jos cu Lueger!
— Piară dinastia!

De pe galerii au aruncat o mulțime de ședuli roșii, pe cari era scris:

„Piară stricătorii de școale clericale și servitorii popești ai socialiștilor creștini, trăiască școala internațională și liberă!“

Aceste strigăte au durat aproape zece minute, aprobate ori desaprobat de către deputați după culoarea lor de partid.

Dintre demonstrații mai mulți înși au fost deținuți, și ascuțați în biroul camerei. Numai după un șfert de oră au putut fi golite galeriile de public. În culuar deputați sociali democrați și sociali creștini se injurau reciproc. Deputatul Prohaska voia să se arunce asupra deputatului Seitz, dar au fost împedecați de către ceilalți deputați.

Seitz se îndepărtează furios, strigând:

În adunarea provincială măturătorii voștri de stradă au cutezat să ne insulte, dar noi totuși vom reuși să ne validăm voința noastră. Jos Lueger!

— **Eroii dela Oltenița.** Când în anul 1853 la Oltenița lângă Dunăre între Ruși și Turci s'a dat o luptă, toate ziarele scriau, că în această luptă au căzut 4000 de Ruși. Românii dela Dunăre au făcut următoarea anecdotă hazlie din această întâmplare.

Când cei 4000 de Ruși căzuți au ajuns la poarta raiului, au început să facă

acolo mare țărăboi, în cât au silit pe Sântu Petru să privească afară prin poarta. Văzând mulțimea soldățească, Sântu Petru a pus întrebarea:

— Cine sunteți? și ce voți?

— Noi suntem cei-ce am căzut la Oltenița pentru dreapta credință și pentru cruce și acum voim să intrăm aici — în rai — răspunseră soldații.

— Câți sunteți? întrebă earăși Sântu Petru.

— Patru mii! replicară martirii sântei cruci.

Sântu Petru scoțând lista de rășboi se convinsă, că la Oltenița au căzut numai 12 Ruși și zisă:

— 12 pot intra, ear voi ceilalți haid în iad.

— **Un călindar bun și folositor este cea mai frumoasă podoabă în casa oricărui cărturar român.** Un călindar bogat este cel mai bun sfătuitor al omului în decursul anului întreg. Un astfel de călindar este „Călindarul Poporului Român“ pe 1905 apărut în tipografia „Poporul Român“ din Budapesta. Dintre multele articole pline de învățătură, amintim aci numai articoliile despre legea proceselor, a dărilor, a întrunirilor și reuniunilor, tabela pentru calcularea cametelor, după care ori cine poate să-și socotească orice camete după orice împrumut. Acest călindar care conține peste 40 de articole interesante, peste 100 ilustrațiuni frumoase și se estinde pe 210 pagini costă numai 40 fileri plus 10 fil. spese de poștă. Dela 15 exemplare în sus se dau 15% rabat. Se poate procura dela tipografia „Poporul Român“ în Budapesta VII straga Amazon 6-8.

Atragem atenția on. public asupra anuțului lui Igaz Sándor.

— **Atragem atențiunea binevoitoare a p. t. public de dame asupra inseratului dlui Hauer Lajos farmacist în ARAD (Pécskai-út).**

— **Atragem atențiunea p. t. public asupra anuțului dlui Pollák Sándor, fabricant de țigle.**

TELEGRAME.

O depeșă oficială din Tokio către legațiunile japoneze din Europa spune, că operațiunile de asediare a Port-Arthurului progresează. Vestea aceasta trebuie să recunoaștem nu aruncă nici o lumină asupra situației faptice. Un fapt trebuie notat: rapoartele lui Stoessel către țar poartă datul de 4 Novembre; de 20 de zile încoace n'avem nici o știre asupra Port-Arthurului, Cum Stoessel în acest restimp a avut destulă ocaziune să raporteze la Petersburg de mai multe ori asupra lucrurilor, trebuie să conchidem, că guvernul rus nu ține de oportun publicarea acestor rapoarte cel puțin în resumat.

Dăm aci următoarele telegrame:

Londra, 24 Nov. O depeșă din Tokio spune: Generalul Nogi a înștiințat statul maior din Tokio, că la 21 nou Rușii au îndreptat un atac împotriva frontului sudic al armatei japoneze, dar' au fost respins.

Pasis, 25 Noemvre. «Matin» primește știrea că generalul Stössel, comandantul Port-Arthurului, a murit.

Tokio, 25 Noemvre. Japonezii au ocupat șanțurile de apărare ale forțurilor Erlungșan și Tongșusan dela Port-Artur. Tunurile japoneze au pricinuit stricăcluni enorme Rușilor, cari nu mai pot să apere aceste două forțuri. Ocupându-le, Japonezii au pus mâna pe cheia Port-Arthurului.

Londra, 26 Novembre. Din Port-Arthur se telegrafează că cetatea nu se mai poate susține. Soldații nu mai au ce să mănânce. În săptămâna din urmă au murit 2000 soldați.

Petersburg, 26 Novembre. Se confirmă știrea despre raportul lui Stössel către țar că nu mai poate susține cetatea.

Bibliografie.

O carte de valoare. O voluminoasă și interesantă operă (424 pagini 8°) a apărut din peana distinsului protopop al Lugoșului Dr. George Popovici. «Istoria Românilor Bănăteni» este titlul ei ce deodată ne spune și cuprinsul. Este cea dintâi lucrare mai vastă asupra trecutului fraților noștri din Bănat, trecut pe care atât de puțin îl cunoaștem cel mai mulți. Autorul aduce nepretuit serviciu, nu numai istoriografiei române dar și tuturor acelor cari pân'aci, chiar de ar fi voit, nu puteau fi în poziție a se orienta asupra acestui trecut. Vom reveni asupra operei părintelui protopop al Lugoșului, pe care azi am primit-o. Se poate comanda la autor. Prețul: pentru Austro-Ungaria 6 cor. pentru România 7 franci. Portul poștal se plătește separat.

A apărut:

Limba maghiară pentru elevii școalelor populare române de Iuliu Groșoreanu și Iosif Moldovan, învățători. Acest manual, care compus în mod rațional, pe baza esperințelor înțeleungate, va ușora mult sarcina învățătorului și a școlărilor, întru însușirea limbii maghiare. se poate procura în librăria editorului Petru Simțion din Arad cu prețul de 50 fileri, cu rabatul îndatinat.

A apărut și se află de vânzare la librăria și litografia i etru Simțion în Arad următoarele:

Duett, roman de Conan Doyle, tradus de Dr. Victor Onișor. 1.60

Iubire — Durere, M. Eminescu și Veronica Micle, scrisori, note, impresii, epilog de Nic. V. Baboceanu. . . . . 2.—

Să-l urmăim, roman de Henryk Sienkiewicz, tradus de T. D. Protopopescu. . . . . 1.—

Quo vadis, I. și II. Henryk Sienkiewicz, roman din timpurile lui Nerone, ediția I. ilustrată ambele vol. 4.50

Zile trăite, de N. Gane. . . . . 3.—

Viorele, versuri de I. Popescu-Polyelet. 1.—

Foietoane, de Ilarie Chendi. 2.50

Modele, de cusături românești edate de Minerva Cosma, caetul I. —.50 bani, caetul II. colorat. . . . . 1.—

Intre vis și viață, de Delavrancea. . . . . 3.—

Hași Tudose, tipuri și moravuri, de Delavrancea. . . . . 3.—

Câteva clipe, poezii de Artur Stavri. 2.—

M. Eminescu. Literatura populară, scrisori inedite. 1.50

Geniu pustiu, roman de M. Eminescu. 2.—

Floricele de câmp, schițe ușoare de Aurel C. Domșa. . . . . 1.—

Stropi de rouă, poezii de Elena din Ardeal. . . . . 1.—

„Sămăntorul“, revistă literară săptămânală, apare în București, numărul . . . . . —.20

Limba maghiară, de Iuliu Groșoreanu și Iosif Moldovan. . . . . —.50

Jurnalul femeii, săptămânal ilustrat, educație, recreație, mode numărul. . . . . —.25

Calendarul Poporului, pe 1905. . . . . —.40

Raze de lună, nuvele, schițe și altele de Vasile E. Moldovan. 1.50

Dușmănie, roman de V. E. Moldovan. 1.—

La comanda e de a se adauge cu 20 de fil. mai mult pentru porto. Prețurile se înțeleg în coroane

421 3-6

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. i. Metropolitul Dr. Ioan Vancea de Buteasa, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri. Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul arhidiecezei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron*, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Belgradului*, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici*, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți se pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spedându-se banii înaintea, — ori contra rambursă. 390 — 19

Redactor responsabil în absența d-lui Ioan Russu-Sirianu: Sever Bocu.

Hditor-proprietar: George Nichiu.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

În tipografia „POPORUL ROMÂN” din Budapesta

a apărut cel mai bun, cel mai bogat și cel mai ieftin călindar românesc

Călindariul

„Poporului român” pe 1905.

Acest călindar 210 pagini format oc- 117 ilustrații se estinde pe tav; cu foarte frumoase lucrări după cele 40 de articole este mai bune icoane; conține peste 40 de articole din peana celor mai buni scriitori tineri români, articole foarte interesante și instructive despre dări, procese, legea de intruniri și reuniuni, tabele despre calcularea cametelor și statistice pline de interes pentru ori cine, descrieri frumoase și atrăgătoare și alte multe articole. Prețul acestui călindar e

numai 40 fl.

plus 15 fileri spese de poștă. Cei ce comandă mai mult de 16 exemplare primesc 15%o rabat, iar spesele de poștă le suportă editura.

Recomandăm deci tuturor cetitorilor noștri să cumpere acest călindar, care este unic în felul lui. Comandele se fac cu rambursă sau trimițându-se banii înainte la

Administrația „Poporului Român”

Budapesta, VII, Amazon-u. 6—8. 430

CIOBAN ȘI NADRA

măestru zidar diplomat.

ARAD, Deák Ferencz-utca 34 sz.

Avem onoare a aduce la cunoștința p. t. public ziditor, că sub firma de mai sus am deschis

un birou de zidire

Primim tot felul de lucrări de zidit și anume: zidiri noi, transformări de zidiri vechi, construirea de frontispicii cu materie ori fără materie atât în loc cât și în provincie, pentru garanță de 3 ani.

Primim construiți de planuri, facer de buget pentru prețuri foarte ieftine.

Cu toată stima:

CIOBAN ȘI NADRA.

În binevoitoarea atențiune. Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că începând cu 12 Octombrie îmi vînd marfa cu prețuri esențial reduse. Cu distincă stimă: *Nadler Lajos*, magazin de vestminte de modă, bărbătești și femeiești Arad, Piața Andrassy Nr. 16. 490

Comis.

Să acceptează cu 1 Decembrie a. e. în prăvălia lui *Gustav Balas, H.-Boitia I. Deva*, un „Comis” care are cel puțin 2—3 ani praxă în marfa de băcănie, coloniale și galanterie. Ofertele sunt a se adresă ala sus numita firmă.

Nou atelier de lăcătușerie

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. public, că sub Nr. 17 de pe piața Libertății în Arad în casa d-lui Dr. Schvartz Jenő am deschis un

atelier de lăcătușerie

Primesc ori-ce lucrări aparținătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri culante. Rugând spriginul On. public rămân cu perfectă stimă

Schwitzer Dező

măestru lăcătuș. 432

Arad, Piața Libertății 17.

Primire și transmutare de prăvălie.

Am onoare a aduce on. public de dame la cunoștința, că am cumpărat

„Bazarul Parizian”

de sub Nr. 17 de pe Piața Libertății care era proprietatea lui Werschitz K., și îl voi conduce în felul acela ca și antecesorul meu deschizându-mi prăvălia la 1 Noemvrie pe

Str. Weitzer János (Palatul Minorităților.)

Voi nisui să servesc publicul meu mai culant și mai prompt.

Cu stimă 431

Keller Vilmos.

Am onoare a recomanda sprijinului on. public

prăvălia mea de croitorie de primul rang

pentru

eroitul de haine p. bărbați

precum și

asortimentul meu bogat în stofe de modă.

Cu deosebită stimă:

Schäffer Henrik

ARAD, Andrassy-tér (Casa Bing)

Nr. telefonului 208. 307

Damele Engleze, nici odată nu folosesc cremă, ci lapte de castraveți, care se poate căpăta în calitate veritabilă engleză în farmacia lui Balassa K. Budapesta, Erzsébetfalva. Are efect necondiționat sigur și este un mijloc cosmetic inofensiv, care deja după-o scurtă folosire îndepartează alunitele petele de ficat, zgrăbunțele nutesseri, și tot felul de impurități faciale, dând teantului un aspect tinăresc și viori. Să fim cu atențiune, ca pe fiecare flacon să se poată ceti numeie lui Balassa. Un flacon 2 cor., săpun de castraveți veritabil englez 1 cor., pudră de castraveți 1 cor. 20 banl. Se poate căpăta în ori-care farmacie; prin poștă se trimite de cătră farmacistul Balassa Kornél, Budapesta, Erzsébetfalva Deposit principal la farmacia lui Földes Kelemen, și drogueria lui Vojtek és Veisz. 307

Se caută mai un candidat de avocat în cancelaria avocatului Dr. *Vasiliu Avramescu, M.-Radna.*

Doritorii să se adreseze la susnumitul avocat. 427

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

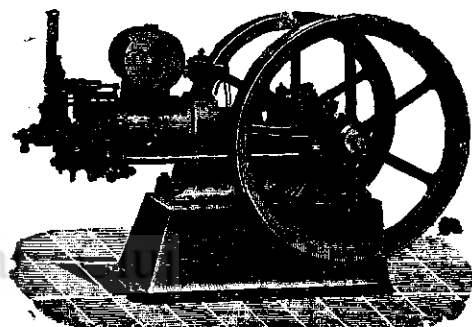
Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciasornice și bijuterii.

Numărul Telefonului 86.

Birou de mecanica și atelier de mașini.

Intreprindere de instalațiuni de gaz și apaducte.

BEER ISTVÁN

inginer privat.

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Küttl-tér

Tot felul de instalațiuni de iluminare de ori-ce sistem, deposit de reflectori, instalațiuni de băi și closete.

Executare specialistă de reparațiuni de mașine și cazane. 313

Planuri și bugete gratuite.

Numărul Telefonului 86.

Tigle Cărămizi

mai departe țigle pentru poduri de case 4 cm. de groase, țigle pentru fântâni, țigle pentru travers, și ori-ce alte țigle necesare la zidiri se fabrică în cantitate mare la stabilimentele fabricii de țigle și cărămizi dela Micălaca. — Proprietar al firmei

Pollák Sándor

— ARAD, BIUROUL CENTRAL. — 298

ARAD, Hălter Nr. 1. Telef. 206 și 255

Condițiuni favorabile de plătit, prețuri echitabile.

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

Are în deposit:

bicicle de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru bicicle, gumi și lămpi de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicle cu roate mobile.

Primește emailarea de bicicle în foc, nichelarea părților constitutive de bicicle, sau ori-ce reparațiuni de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Mentează:

telefoane cu incopciare de cere ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoțele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer ori mașini de cusut pentru odai.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparațiuni aparținătoare acestei branșe.

Se primesc reparațiuni de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.

DR. VICTOR D. GRAUR

med. univ.

Institut p. tehnica de dinți și consultație.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I., vis-à-vis de casa comitatului.

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de facl. Dantură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări cu cement, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimice curat. Operațiuni diferite la asezarea coroanei de dinți. Coroane de porcelan și aur conform indicațiunilor specialiștilor savanți Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de căușuc. Dinți și dantură întregă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

428

Au sosit mărfuri de eamnă!

Am onoare a recomanda p. t. public magazinul meu de tot felul de corapi de vară, de manși produte, de mătasă și de piele, de cămași Jager și de pantaloni, de giamațane de casă, jucării pentru copii, precum și asortimentul meu bogat în bumbac, broderii și panticii și tot felul de mărfuri de Norimberga și manufactură. Tot odată recomand în binevoitoarea atențiunea p. t. public casa mea de brodatul corapilor, care există deja de mai mulți ani pe strada Forray, unde se confecționează cel mai culant și elegant, și se execută prompt. — Rugând sprijinul on. public

426

rămân cu deosebită stimă:

Szállassy Aladár.

— Se primesc comande din provincie. —

Institut sud-ungar pentru împrumuturi hipotecare și credit personal.

TIMIȘOARA,

piața St.-George Nr. 4, I. etagiu.

Telefon nr. 317.

Împrumuturi hipotecare pe moșii și case de închiriat orășenești pe lângă amortizație semestrală atât în capital cât și în interese după următorul plan de solvire:

65 ani 3 $\frac{1}{2}$ % cu amort. după fiecare 100 cor. 2 — cor.

(numai la impr. hip. pe moșii și de mari sume de bani).

50 ani cu amort. 4% după fiecare 100 cor. 2*30—245 cor.

45 " " " " " " 100 " 2 cor. 60 fl.

40 " " " " " " 100 " 2 " 70 "

35 " " " " " " 100 " 2 " 92 "

30 " " " " " " 100 " 3 " 12 "

25 " " " " " " 100 " 3 " 45 "

20 " " " " " " 100 " 3 " 88 "

Documente necesare: 291

La împrumuturi hipotecare pe moșii: Extras de pe cartea funduară, coala catastrală, dacă este contract de cumpărare ori vânzare și un atestat comunal; pentru acestu trimitem blanchetă.

La împrumuturi pe case de închiriat: Extras de pe cartea funduară, conspect autentic despre venitul chiriei libelul de dare, planurile de construcție ale edificiului (numai în cas dacă atare planuri există) și atestat despre prețul de valoare al casei.

În afaceri de cumpărare ori vânzare de moșii mari servim bucuros cu deslușiri dacă ni se trimite timbru postal pentru răspuns.

Filiale: Oradea-mare Bóthi Ödön utca 1. Segedin Horváth Mihály utca 7. Lugoj Bonáz utca 16.

Condițiunea principală a

FRUMSEȚEI

este, că față și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserii supărăcioși, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul HAUER LAJOS.

ARAD, Pécskai-ut.

287